

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU15

Riksrevisionens rapport om Industriklivet

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår motionsyrkandena.

Riksrevisionen har granskat Industriklivet som är ett klimatpolitiskt styrmedel för att stödja ny teknik och andra innovativa lösningar som minskar växthusgasutsläppen. Riksrevisionens övergripande slutsats är att både regeringens utformning av och Energimyndighetens arbete med Industriklivet har flera brister. Riksrevisionen bedömer därmed att det finns en risk för att Industriklivet inte på ett effektivt sätt bidrar till vare sig industrins klimatomställning eller Sveriges klimatmål. I rapporten lämnas ett antal rekommendationer till regeringen och till Energimyndigheten.

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen lämnar i sin rapport. Regeringen instämmer i vissa av de rekommendationer som Riksrevisionen har gett.

I betänkandet finns fyra reservationer (V, MP).

Behandlade förslag

Skrivelse 2024/25:84 Riksrevisionens rapport om Industriklivet.

Sju yrkanden i följd motioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

Utskottets överväganden.....5

 Riksrevisionens rapport om Industriklivet.....5

Reservationer15

 1. Utformning och beredning av stöd, punkt 1 (V)15

 2. Utformning och beredning av stöd, punkt 1 (MP)15

 3. Samordning av insatser för klimatomställning, punkt 2 (V).....16

 4. Samordning av insatser för klimatomställning, punkt 2 (MP).....17

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag.....18

 Skrivelsen.....18

 Följdmotionerna18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utformning och beredning av stöd

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3317 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3320 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (V)

Reservation 2 (MP)

2. Samordning av insatser för klimatomställning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3317 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 3 och 4 samt

2024/25:3320 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (MP)

3. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2024/25:84 till handlingarna.

Stockholm den 3 april 2025

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kjell-Arne Ottosson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Helena Storckenfeldt (M), Marlène Lund Kopparklint (M), Kajsa Fredholm (V), Stina Larsson (C), Victoria Tiblom (SD), Elin Nilsson (L), Runar Filper (SD), Johan Löfstrand (S), Sofia Skönnbrink (S), Oskar Svärd (M) och Rebecka Le Moine (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2024/25:84 Riksrevisionens rapport om Industriklivet. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen har gjort i rapporten Industriklivet – planering, genomförande och uppföljning (RiR 2024:17). I rapporten har Riksrevisionen granskat Industriklivet som är ett klimatpolitiskt styrmedel för att stödja ny teknik och andra innovativa lösningar som minskar växthusgasutsläppen. Riksrevisionen har granskat om regeringen och Statens energimyndighet (Energimyndigheten) hanterat Industriklivet så att det på ett effektivt sätt kan bidra till industrins klimatomställning och därigenom Sveriges klimatmål.

Två motioner har väckts med anledning av regeringens skrivelse. Förslagen i motionerna finns i bilagan till betänkandet.

Vid utskottets sammanträde den 16 januari 2025 presenterade riksrevisionsdirektör Claudia Gardberg Morner med medarbetare från Riksrevisionen innehållet och slutsatserna i rapporten.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om Industriklivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utformning och beredning av stöd samt samordning av insatser för klimatomställning. Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför reservation 1 (V), 2 (MP), 3 (V) och 4 (MP).

Riksrevisionens rapport

Riksrevisionen har granskat Industriklivet, som är ett klimatpolitiskt styrmedel för att stödja ny teknik och andra innovativa lösningar som minskar växthusgasutsläppen. Syftet med Riksrevisionens granskning har varit att undersöka om regeringen och Energimyndigheten har hanterat Industriklivet så att det på ett effektivt sätt kan bidra till industrins klimatomställning och därigenom Sveriges klimatmål. För att bedöma effektiviteten har Riksrevisionen bl.a. granskat om regeringen på ett tydligt sätt beskrivit och motiverat Industriklivets syfte och skapat förutsättningar för Energimyndigheten att genomföra uppdraget på ett effektivt sätt. Riksrevisionen har också granskat Energimyndighetens process för att pröva och besluta om stöd samt om Energimyndigheten har sett till att det går att följa upp och utvärdera effekterna av Industriklivet.

Granskningens resultat och Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionens övergripande slutsats är att både regeringens utformning av och Energimyndighetens arbete med Industriklivet har flera brister. Riksrevisionen bedömer därmed att det finns en risk för att Industriklivet inte på ett effektivt sätt bidrar till vare sig industrins klimatomställning eller Sveriges klimatmål.

Riksrevisionen konstaterar att Industriklivet skiljer sig från Energimyndighetens arbete med forskning och innovation inom energiområdet bl.a. då det utöver forskning även kan finansiera investeringar i kommersiella anläggningar. Industriklivet har sedan det infördes 2018 även breddats två gånger och är nu betydligt bredare än det var från början. Regeringen har trots detta fortsatt att ge Energimyndigheten ensamt ansvar för Industriklivet. Regeringen analyserade inte på förhand konsekvenserna av breddningarna, t.ex. vad gällde vilken målgrupp och vilka typer av åtgärder som omfattades av den nya utformningen. Riksrevisionen menar att det till stor del fortfarande är oklart hur målgruppen ser ut efter den senaste breddningen. De breddningar som genomförts innebär också, enligt Riksrevisionen, ett ökat överlapp med

Klimatklivet, ett statligt stöd till klimatinvesteringar som Naturvårdsverket ansvarar för. Vissa aktörer kan t.ex. ansöka om stöd för likvärdiga investeringar i anläggningar som minskar växthusgasutsläpp från både Industriklivet och Klimatklivet. Det ställs dock lägre krav på beräkningar av investeringars utsläppsminskningar i Industriklivet, vilket enligt Riksrevisionen inte är rimligt. Riksrevisionen bedömer dessutom att det finns en risk för att staten finansierar betydande satsningar genom Industriklivet trots att det saknas förutsättningar för att flera av de finansierade projekten ska kunna genomföras. Flera projekt är beroende av insatser inom andra politikområden för att de ska kunna genomföras, t.ex. utbyggnad av el eller infrastruktur. Regeringen har dock satt stor tilltro till att Industriklivet ska bidra till Sveriges klimatmål. För att detta ska realiseras menar Riksrevisionen att det är angeläget att regeringen i hög grad samordnar styrningen mellan klimatpolitiken och andra politikområden och samtidigt ser till att ha en plan för hur Sveriges klimatmål kan nås även om de höga förväntningarna på Industriklivet inte skulle infrias.

Riksrevisionen anser att Energimyndighetens arbetssätt för att samla in de uppgifter som behövs för att bedöma ansökningar till Industriklivet är ineffektivt och även innebär en risk för att sökande behandlas olika utan att det finns sakliga skäl för detta. Energimyndigheten har heller inte säkerställt att de uppgifter om potential till utsläppsminskningar som de sökande angett är jämförbara, trots att de är centrala för att bedöma ansökningarna. Detta innebär enligt Riksrevisionen att det är svårt för Energimyndigheten att på ett tydligt och transparent sätt rangordna vilka projekt som i första hand ska beviljas stöd. Riksrevisionen anser också att Energimyndigheten, trots att myndigheten använder flera bedömningskriterier för att bedöma ansökningar till Industriklivet, inte har gett tillräcklig vägledning till interna och externa bedömare om hur kriterierna ska tolkas eller tillämpas. Detta bidrar enligt Riksrevisionen ytterligare till att det är svårt för myndigheten att jämföra eller rangordna olika projekt. Riksrevisionen bedömer att Energimyndighetens beslut om avslag eller bifall inte alltid är tillräckligt motiverade, eftersom det inte alltid framgår hur myndigheten har kommit fram till besluten. Därutöver saknas ofta dokumentation i ärendet av de uppgifter som har legat till grund för myndighetens beslut.

Riksrevisionen uppmärksammar också att Energimyndigheten under större delen av den granskade perioden inte har samlat in de uppgifter som behövs för att följa upp och utvärdera de enskilda projektens resultat och effekter. Energimyndigheten har i den uppföljning som rapporterats till regeringen i stället använt de uppgifter om potential som de sökande angett i samband med ansökningarna. Dessa uppgifter är osäkra och dessutom inte jämförbara mellan projekt.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen följande:

- Regeringen bör överväga om den nuvarande utformningen av Industriklivet är effektiv eller bör justeras. I detta ingår att se över vilken målgrupp

och vilka typer av åtgärder och projekt som Industriklivet ska omfatta, samt hur myndighetsansvaret bäst utformas för att svara mot detta.

- Regeringen bör samordna de statliga stöden till klimatomställningen, och specifikt till klimatinvesteringar, genom att
 - se till att eventuella överlapp mellan t.ex. Industriklivet och Klimatklivet noggrant bedöms och motiveras
 - säkerställa att likvärdiga investeringsprojekt prövas på ett enhetligt sätt oavsett vilket stöd en ansökan avser.
- Regeringen bör samordna styrningen av klimatomställningen genom att
 - samordna klimatpolitiken med andra politikområden så att risken för att Industriklivets avsedda effekter uteblir inte blir onödigt stor.
 - se till att det finns alternativa åtgärder för att nå Sveriges klimatmål även om de höga förväntningarna på Industriklivet inte skulle infrias.

Riksrevisionen rekommenderar också Energimyndigheten följande:

- Energimyndigheten bör påbörja ett konkret och kontinuerligt arbete med uppföljning och utvärdering, baserat på den kunskap om uppföljning och utvärdering som i flera omgångar tagits fram.
- Energimyndigheten bör ta fram anpassade formulär för ansökningar och avrapporteringar inom Industriklivet, som tydligt efterfrågar de uppgifter som behövs för att göra en enhetlig prövning och en ändamålsenlig uppföljning och utvärdering. Det handlar t.ex. om att begära in jämförbara beräkningar av projektens potential till utsläppsminskningar.
- Energimyndigheten bör se till att prövningen av ansökningarna inom Industriklivet blir enhetlig och transparent, bl.a. genom att
 - utveckla ett stöd för såväl medarbetare som externa experter som tydliggör hur bedömningskriterierna bör tolkas och tillämpas
 - se till att beslut om stöd motiveras så att det tydligt framgår varför en ansökan uppfyller, eller inte uppfyller, bedömningskriterierna.

Regeringens skrivelse

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning av Industriklivet. För att lyckas med att nå målet om nettonollutsläpp 2045 och negativa utsläpp därefter krävs det enligt regeringen att Sveriges industrier ställer om till koldioxidneutrala tillverkningsprocesser för att eliminera utsläppen från processindustrin. Det krävs också en utbyggnad av infångning och lagring av biogen koldioxid som möjliggör negativa utsläpp efter 2045. Industrin behöver dessutom bidra till utsläppsminskningar inom andra sektorer genom att nya koldioxidneutrala produkter tas fram. Regeringen skriver att Industriklivet är en av regeringens viktigaste åtgärder för att åstadkomma detta.

Regeringen gör en delvis annan bedömning än Riksrevisionen vad gäller risken att Industriklivet stöder ett projekt trots att förutsättningar för att genomföra projektet saknas. Regeringens klimatpolitik syftar till stor del till att skapa förutsättningarna för att företagen ska kunna genomföra den gröna omställningen. För att möjliggöra en strukturomvandling i den skala som den gröna omställningen innebär bedömer regeringen att det krävs en rad systemskiften i flera av samhällets grundläggande tekniska system, såsom de för elproduktion, industriprocesser, materialåtervinning och transporter. Vissa av dessa har det offentliga rådighet över, men den övervägande delen av den ekonomiska aktiviteten i den svenska ekonomin styrs av beslut som fattas av hushåll och företag.

För att Sverige ska ställa om hela vägen till nettonollutsläpp bedömer regeringen att ett antal förutsättningar måste komma på plats som gör det möjligt för företag och hushåll att fatta kloka beslut. Regeringen anser att frågan om att skapa förutsättningar i stor utsträckning handlar om att säkerställa långsiktiga villkor, justera lagstiftning och främja tillgång till alltifrån fossilfri el till välutbildad arbetskraft så att nödvändiga yttre förutsättningar för omställning finns. Trots detta kan det under en tidig etableringsfas finnas behov av finansiellt stöd utöver det som marknaden kan erbjuda för att främja omställningen till nettonoll klimatutsläpp. Detta bör enligt regeringen ske utifrån en teknikneutral ansats och utan detaljerad statlig inblandning i de specifika företagsekonomiska förutsättningarna för enskilda projekt. Det är primärt upp till den enskilda aktören att avgöra om ett projekt som kan beviljas medel från Industriklivet är genomförbart. Regeringens inriktning inom detta område är att på systemnivå skapa goda förutsättningar för svenska företag att växa och ställa om till fossilfrihet och, där statligt stöd förekommer, att säkerställa att grundläggande finansiella villkor är uppfyllda hos stödmottagaren. Utifrån dessa förutsättningar tar företag investeringsbeslut, och Industriklivet är ett exempel på när ett visst statligt stöd bedöms som nödvändigt för att bidra till att stödja företag som vill ställa om.

Regeringen instämmer delvis i Riksrevisionens analys att Industriklivet kan bidra än mer effektivt till industrins omställning. Det finns enligt regeringen ett ständigt behov av att se över hur de statliga stöden fungerar och vid behov göra justeringar i stödförordningar. Ett exempel rör risken för överlapp mellan stöd där arbete inleds för att se över om det finns ett behov av att justera samspillet mellan Industriklivet och Klimatklivet. Utvecklingsarbetet för Industriklivet pågår kontinuerligt och regeringen gör vid behov ändringar i styrningen för att öka effektiviteten i åtgärden.

Regeringen delar inte Riksrevisionens bedömning att målgruppen för Industriklivet är relativt tydlig. Tvärtom menar regeringen att målgruppen för åtgärden definieras väl genom förordningen om statliga stöd till åtgärder som bidrar till industrins klimatomställning (2017:1319) som styr Industriklivet. I förordningen klargörs vilka former av projekt som kan få stöd och därigenom vilken målgruppen är. Fokus ligger dock på projekt som minskar utsläppen

och bidrar till att skapa negativa utsläpp snarare än på att begränsa åtgärden genom att rikta in den mot en alltför snäv målgrupp.

Regeringen delar inte Riksrevisionens bedömning att det är en orimlig skillnad i fråga om vilka krav som ställs på de sökandes beräkningar av investerings utsläppsminskningar inom Klimatklivet respektive Industriklivet. Klimatklivet och Industriklivet kan vid en första anblick verka vara liknande stöd. Regeringen lyfter dock fram att det finns väsentliga skillnader i fråga om deras syften, vilka projekt som kan få stöd och hur stöd motiveras. Klimatklivet omfattar verksamheter utanför den handlande sektorn, och det övergripande syftet är att stöden ska bidra till direkta utsläppsminskningar på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Projekt inom Klimatklivet utgörs av den anledningen av projekt med en relativt hög teknisk mognadsgrad. Industriklivet å andra sidan ger till stor del stöd till projekt som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem, vilket innebär att utsläppen redan är prissatta och reglerade under ett utsläppstak. Industriklivets syfte är därför att främja innovation i fråga om ny teknik som annars inte hade kommit till stånd genom att kompensera för ett innovationsmisslyckande och bidra till innovativa lösningar inom industrisektorn. Regeringen anser att det därför är mindre meningsfullt att beräkna utsläppsreduktion per krona när det gäller Industriklivet eftersom teknikerna är omogna.

Regeringen instämmer delvis i Riksrevisionens slutsats att andra myndigheter skulle kunna bidra med kunskap och erfarenhet till besluten om stöd som fattas inom Industriklivet. Energimyndigheten ansvarar för beslutsprocessen och har redan i dag möjlighet att bjuda in experter från andra organisationer, exempelvis myndigheter. Det framgår av myndighetsförordningen (2007:515) att myndigheter ska verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda och för staten som helhet. Att regeringen ställer krav på att regelmässigt involvera andra myndigheter eller annan expertis i högre grad skulle kunna innebära att beslutsprocessen tar längre tid och leda till ökade kostnader för handläggningen av projekt när det inte är motiverat. Regeringen ser därför inte att det i dag finns ett entydigt behov av ytterligare styrning när det gäller samverkan med andra myndigheter. Regeringen avser dock att följa frågan som en del i den löpande uppföljningen av Industriklivet.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att se över en eventuell överlappning mellan Klimatklivet och Industriklivet. Liknande förslag har även framkommit i Statskontorets granskning av Naturvårdsverket i rapporten Stärkta förutsättningar för Naturvårdsverket som redovisades den 8 november 2024 (KN2024/02475) och i Naturvårdsverkets lägesbeskrivning för Klimatklivet (KN2024/02327). Mot bakgrund av detta beslutade regeringen den 16 januari 2025 om ett uppdrag till myndigheterna för att se över stöden (KN2025/00083).

Naturvårdsverket gavs i uppdrag att tillsammans med Energimyndigheten se över förordningarna och vid behov föreslå förordningsändringar inom respektive verksamhetsområde. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2025.

Regeringen ser inga skäl att i övrigt vidta några ytterligare åtgärder i nuläget med anledning av Riksrevisionens rekommendationer. I de fall regeringen framöver ser behov av ytterligare justeringar avser regeringen att återkomma.

I och med denna skrivelse anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Motionerna

Utformning och beredning av stöd

I kommittémotion 2024/25:3317 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 1 vill motionärerna att regeringen ser över Industriklivets målgrupp, vilka typer av åtgärder och projekt som kan få stöd och hur myndighetsansvaret bäst utformas. Översynen behöver enligt motionärerna göras för att satsningen ska bli mer effektiv.

Motionärerna föreslår i yrkande 2 att regeringen ska samordna de statliga stöden för industrins klimatomställning. Enligt motionärerna behöver det säkerställas att likvärdiga investeringsprojekt provas på ett enhetligt sätt, oavsett vilket stöd ansökningarna avser.

I kommittémotion 2024/25:3320 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 1 framför motionärerna att regeringen bör ge Energimyndigheten i uppdrag att ytterligare formalisera ansökningsprocessen och att tydliggöra kraven för att kunna erhålla stöd från Industriklivet. Motionärerna menar att ett sådant arbete är nödvändigt för att processen ska bli rättvis och jämförbar mellan sökande.

I yrkande 2 anför motionärerna att det bör utredas om berednings- och bedömningsprocessen inför beslut om stöd från Industriklivet behöver utvecklas. Även Energimyndighetens samverkan med andra relevanta myndigheter under beredningsprocessen behöver enligt motionärerna ses över. Att Industriklivets inriktning har ändrats två gånger sedan starten 2018 bidrar enligt motionärerna till att frågorna behöver utredas.

Samordning av insatser för klimatomställning

Kajsa Fredholm m.fl. (V) framhåller i kommittémotion 2024/25:3317 yrkande 3 att regeringen behöver samordna klimatpolitiken med andra politikområden för att minska risken för att Industriklivets avsedda effekter uteblir. Bristande tillgång på el lyfts i motionen som ett exempel på en fråga som behöver hanteras.

I yrkande 4 vill motionärerna att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på alternativa åtgärder för att nå Sveriges klimatmål ifall de höga förväntningarna på Industriklivet inte skulle infrias.

I kommittémotion 2024/25:3320 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3 framhåller motionärerna att regeringen behöver ha en plan för hur Sveriges klimatmål ska nås om de höga förväntningarna på Industriklivet inte skulle infrias. Motionärerna anser att Sverige behöver en klimatpolitik som vilar på flera ben och inte enbart baseras på näringslivets möjligheter till en snabb klimatomställning.

Kompletterande uppgifter

Regeringens klimathandlingsplan

I enlighet med klimatlagen (2017:720) lämnade regeringen i december 2023 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll till riksdagen (skr. 2023/24:59, bet. 2023/24:MJU15, rskr. 2023/24:191).

Regeringen bedömer i skrivelsen att industrins klimatomställning bör stödjas genom att hinder undanröjs och förutsättningar skapas för investeringar för fossilfrihet i befintlig industri och etableringar av ny fossilfri produktion. Det svenska näringslivet är enligt regeringen motorn i klimatomställningen och ska ges förutsättningar att vara ledande i den gröna omställningen. Det offentliga bidrar och underlättar genom att skapa rätt förutsättningar för företagsetableringar och företagsexpansioner så att ytterligare beslut om investeringar i fossilfria verksamheter kommer till stånd. Regeringen beskriver att ett samlat arbete med klimat-, miljö-, energi-, näringslivs-, och infrastrukturfrågor och regionala utvecklingsfrågor kommer att genomföras för att skapa förutsättningar för nya företagsetableringar och företagsexpansioner i hela Sverige som bidrar till hållbar tillväxt, konkurrenskraft, ökad självförsörjning och minskade utsläpp. Företagsklimatet bör enligt regeringen fortsätta att främja uppstart av nya och innovativa företag inom näringslivet, och att förmå företagen att öka och ställa om sin produktion och anställa fler både lokalt och regionalt. Regeringen aviserar i skrivelsen bl.a. den strategi för nyindustrialisering och samhällsomvandling i Norrbottens och Västerbottens län som presenterades 2024 (KN2024/01434).

Accelerationskontor för att underlätta industrins omställning

Regeringen beslutade i juni 2024 att inrätta en kommitté i form av ett accelerationskontor för att underlätta industrins omställning (dir. 2024:57). Accelerationskontoret ska stödja regeringen i att stärka konkurrenskraften för företag i Sverige genom att aktivt främja koordinering av offentliga och privata aktörer som deltar i den samhällsomvandling som följer av större industrietableringar och expansion av befintliga verksamheter. Syftet med uppdraget är att underlätta industrins omställning till fossilfria produktionsprocesser, t.ex. genom att bidra till en mer effektiv tillståndsprövning och andra åtgärder inom statlig förvaltning samt genom att identifiera och omhänderta investerings- och etableringshinder. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2026.

Exempel på annat utredningsarbete

Regeringen har beslutat att tillsätta flera utredningar inom områden som är relevanta för industrins möjligheter att minska utsläppen av växthusgaser och bidra till samhällets klimatomställning. Här lämnas tre exempel.

Regeringen beslutade i november 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över nuvarande regler för att underlätta för ny kärnkraft (dir. 2023:155). Syftet är att nå regeringens målsättning att Sverige senast år 2040 ska ha 100 procent fossilfri elproduktion. Utredaren lämnade i januari 2025 förslag inom områdena tillståndsprövning och avgifter i betänkandet Ny kärnkraft i Sverige (SOU 2025:07). Betänkandet har remitterats. Uppdraget ska slutredovisas senast den 27 februari 2026.

En nationell samordnare för utbyggnad av kärnkraft har sedan januari 2024 i uppdrag att stödja regeringens arbete med att främja ny kärnkraft i syfte att uppnå en effektiv utbyggnad av kärnkraft i Sverige (dir. 2024:1). Samordnaren ska bl.a. identifiera behov av kompletterande åtgärder för att driva arbetet med utbyggnaden av kärnkraft framåt. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2026. I detta sammanhang kan också nämnas att regeringen i mars 2025 överlämnade propositionen Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft till riksdagen (prop. 2024/25:150).

Regeringen beslutade i juni 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över och lämna förslag på hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar (dir. 2023:78). Syftet är att säkra näringslivets konkurrenskraft, öka investeringsviljan och främja en effektiv industriell klimatomställning. Regeringen beslutade i januari 2025 att utöka och förlänga uppdraget (dir. 2025:2). I januari 2025 överlämnade utredaren betänkandet En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (SOU 2024:98). Betänkandet har remitterats. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2026.

Utskottets ställningstagande

Utformning och beredning av stöd

Utskottet välkomnar Riksrevisionens granskning av Industriklivet. Industriklivet är en av regeringens viktigaste åtgärder för att nå målet om netto-nollutsläpp 2045 och negativa utsläpp därefter varför det enligt utskottet är av stor vikt att satsningen fungerar väl.

Regeringen anger att det finns ett behov av att löpande se över hur statliga stöd fungerar och vid behov justera stödförordningar, vilket utskottet instämmer i. Detta gäller även Industriklivet. Regeringen beskriver att utvecklingsarbetet för Industriklivet pågår kontinuerligt och att regeringen vid behov gör ändringar i styrningen för att öka effektiviteten i åtgärden.

Utskottet noterar att regeringen i januari 2025 beslutade att ge Naturvårdsverket tillsammans med Energimyndigheten i uppdrag att analysera gränsdragningen mellan Industriklivet och Klimatklivet och vid behov föreslå förordningsändringar inom respektive verksamhetsområde. Myndigheterna ska även analysera hur information om gränsdragningen mellan stöden kan tydliggöras för potentiella sökande aktörer. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2025. Utskottet delar regeringens bedömning att Industriklivets målgrupp definieras väl genom förordningen (2017:1319) om statliga stöd till åtgärder som bidrar till industrins klimatomställning och att författningstexten därmed inte behöver förtydligas i detta avseende.

När det gäller frågor om Energimyndighetens arbete med prövning och beslut om stöd från Industriklivet konstaterar utskottet att Energimyndigheten ansvarar för beslutsprocessen utifrån den reglering som finns i förordningen som styr Industriklivet. Utskottet noterar att det av myndighetsförordningen (2007:515) bl.a. framgår att myndigheter fortlöpande ska utveckla verksamheten och samarbeta med myndigheter och andra för att ta till vara de fördelar som samarbeten kan ge. Utskottet konstaterar också att Energimyndigheten har möjlighet att samarbeta med andra myndigheter om de skulle kunna bidra med kunskap och erfarenhet till besluten om stöd som fattas inom Industriklivet.

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2024/25:3317 (V) yrkandena 1 och 2 och 2024/25:3320 (MP) yrkandena 1 och 2 kan lämnas utan åtgärd.

Samordning av insatser för klimatomställning

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det krävs en rad systemskiften i flera av samhällets grundläggande tekniska system, såsom de för elproduktion, industriprocesser, materialåtervinning och transporter för att möjliggöra en strukturomvandling i den skala som den gröna omställningen innebär. Vissa av dessa har det offentliga rådighet över, men den övervägande delen av den ekonomiska aktiviteten i den svenska ekonomin styrs av beslut som fattas av hushåll och företag. Regeringens klimatpolitik syftar till stor del till att ge företagen förutsättningar för att kunna genomföra den gröna omställningen. Utskottet noterar att regeringen i klimathandlingsplanen (skr. 2023/24:59) redogör för att den kommer att arbeta samlat med klimat-, miljö-, energi-, näringslivs- och infrastrukturfrågor samt regionala utvecklingsfrågor för att skapa förutsättningar för nya företagsetableringar och företagsexpansioner i hela landet.

Utskottet noterar också att regeringen har tagit flera initiativ för att skapa goda förutsättningar för omställning och samordning av insatser. Regeringen har bl.a. beslutat att inrätta ett accelerationskontor för att underlätta industrins omställning (dir. 2024:57). Kontoret ska enligt regeringen aktivt främja koordinering av offentliga och privata aktörer som deltar i samhällsomvandlingen, t.ex. genom att bidra till en mer effektiv tillståndsprövning och andra

åtgärder inom statlig förvaltning samt genom att identifiera och omhänderta investerings- och etableringshinder. Regeringen har också gett en särskild utredare i uppdrag att se över och lämna förslag på hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar (dir. 2023:78).

För att nå målsättningen att Sverige senast år 2040 ska ha 100 procent fossilfri elproduktion noterar utskottet att regeringen bl.a. har gett en utredare i uppdrag att se över nuvarande regler för att underlätta för ny kärnkraft (dir. 2023:155). Regeringen har också utsett en nationell samordnare för utbyggnad av kärnkraft för att stödja regeringens arbete med att främja ny kärnkraft i syfte att uppnå en effektiv utbyggnad av kärnkraft i Sverige (dir. 2024:1). Uppdragen ska slutredovisas senast den 27 februari 2026 respektive den 31 december 2026.

Med hänvisning till vad som nu anförts föreslår utskottet att motionerna 2024/25:3317 (V) yrkandena 3 och 4 och 2024/25:3320 (MP) yrkande 3 lämnas utan åtgärd.

Avslutningsvis föreslår utskottet att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservationer

1. Utformning och beredning av stöd, punkt 1 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3317 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt avslår motion

2024/25:3320 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Trots att regeringen anser att Industriklivet är en av de viktigaste åtgärderna för industrins klimatomställning leder Riksrevisionens kritik till ytterst lite handling från regeringen. Regeringen borde åtminstone ha ambitionen att den ytterst begränsade klimatpolitik den bedriver i alla fall är så effektiv som möjligt och därmed ta till vara de välgrundade rekommendationer som Riksrevisionen lämnar.

Regeringen bör därför genomföra en översyn av vilken målgrupp och vilka typer av åtgärder och projekt som Industriklivet ska omfatta för att bli mer effektivt liksom hur myndighetsansvaret bäst utformas för att svara mot detta. Regeringen bör också ges i uppdrag att samordna de statliga klimatomställningsstöden för investeringar för att säkerställa att likvärdiga investeringsprojekt provas på ett enhetligt sätt, oavsett vilket stöd ansökningarna avser.

2. Utformning och beredning av stöd, punkt 1 (MP)

av Rebecka Le Moine (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3320 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt avslår motion

2024/25:3317 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Riksrevisionen anser att Energimyndighetens process för att ta in uppgifter för att pröva en projektansökan är otydlig, vilket kan leda till att sökande kan behandlas olika. Revisionen anser också att Energimyndigheten inte har gett tillräckliga anvisningar eller vägledning till vare sig interna eller externa bedömare om hur bedömningskriterierna för ansökningarna ska tolkas och tillämpas. Att ansökningsprocessen och bedömningarna av ansökningarna kan variera mellan sökande kan medföra att processen inte är rättvis och jämförbar. Därför behöver ett arbete inledas för att ytterligare formalisera både ansökningsprocessen och bedömningarna i vilket tydliga vägledningar tas fram både till de som ansöker om projektpengar och till de som bedömer projektansökningar.

Inriktningen för Industriklivet har sedan starten breddats i två steg. Det kan därför finnas en god anledning att se över om beredningsprocessen och bedömningskriterierna för utdelande av stöd behöver utvecklas, exempelvis genom att fler myndigheter involveras i urvalsprocessen. Det bör därför utredas hur beredningsprocessen kan förbättras och förtydligas och om det t.ex. finns anledning att inrätta en beredningsgrupp med representanter för fler expertmyndigheter, exempelvis Naturvårdsverket och Tillväxtverket.

3. Samordning av insatser för klimatomställning, punkt 2 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3317 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 3 och 4 samt avslår motion

2024/25:3320 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Riksrevisionens rapport visar att det finns stora brister i den politiska styrningen och samordningen, vilket riskerar att ytterligare öka risken för att Sverige inte når sina klimatmål. Inte minst riskerar bristande tillgång på el att försämra möjligheterna för industrin att genomföra projekten. Regeringen bör därför få i uppdrag att samordna klimatpolitiken med andra politikområden så att risken för att Industriklivets avsedda effekter uteblir inte blir onödigt stor. Regeringen bör också få i uppdrag att återkomma till riksdagen med

alternativa åtgärder för att nå Sveriges klimatmål även om de höga förväntningarna på Industriklivet inte skulle infrias.

4. Samordning av insatser för klimatomställning, punkt 2 (MP)

av Rebecka Le Moine (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3320 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3 och

avslår motion

2024/25:3317 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Vi ser att klimatutsläppen ökar samtidigt som regeringen har minskat sina klimatambitioner. Det är angeläget att utsläppsminskningar sker i närtid och med pålitlighet. Sverige behöver därför en klimatpolitik som vilar på flera ben och inte enbart baseras på näringslivets möjligheter till en snabb klimatomställning. Regeringen behöver därför se till att det finns alternativa åtgärder för att nå Sveriges klimatmål även om de höga förväntningarna på Industriklivet inte skulle infrias.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2024/25:84 Riksrevisionens rapport om Industriklivet.

Följdmotionerna

2024/25:3317 av Kajsa Fredholm m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en översyn av vilken målgrupp och vilka typer av åtgärder och projekt Industriklivet ska omfatta för att bli effektivare samt hur myndighetsansvaret bäst utformas för att svara mot detta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att samordna de statliga klimatomställningsstöden för investeringar för att säkerställa att likvärdiga investeringsprojekt prövas på ett enhetligt sätt oavsett vilket stöd ansökan avser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att samordna klimatpolitiken med andra politikområden så att risken för att Industriklivets avsedda effekter uteblir inte blir onödigt stor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med alternativa åtgärder för att nå Sveriges klimatmål även om de höga förväntningarna på Industriklivet inte skulle infrias och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3320 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Energimyndigheten i uppdrag att ytterligare formalisera ansökningsprocessen till Industriklivet och i detta arbete ytterligare tydliggöra kraven för att få stöd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om berednings- och bedömningsprocessen för utdelande av stöd behöver utvecklas och hur Energimyndigheten framöver ska samverka med andra relevanta myndigheter i beredningen av stödet till olika industriklivsprojekt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Riksrevisionens rekommendation att regeringen tar fram en plan för

hur Sveriges klimatmål kan nås även om de höga förväntningarna på Industriklivet inte skulle infrias, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.